

Guia docent de l'assignatura "Metabolisme de biomolècules" 2011/2012

Codi: 101915
Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2501230 Ciències biomèdiques	832 Graduat en Ciències Biomèdiques	FB	1	2

Contacte

Nom : Jordi Ortiz de Pablo
Email : Jordi.Ortiz@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Algun grup íntegre en anglès: No
Algun grup íntegre en català: No
Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Malgrat que no hi ha prerequisits oficials, és molt recomanable haver superat les assignatures Estructura i funció de biomolècules i Química orgànica.

És convenient repassar els temes següents del programa de batxillerat:

- Reaccions químiques d'oxidació-reducció i substitucions nucleofíliques
- Metabolisme cel·lular: Glucòlisi, cicle de Krebs i síntesi d'ATP

Objectius i contextualització

En el context de la matèria bàsica Bioquímica, l'assignatura *Metabolisme de biomolècules* està centrada en el coneixement de les fonts, formes d'emmagatzematge i utilització d'energia i nutrients per les cèl·lules de l'organisme humà. S'estudien les vies catabòliques i anabòliques de carbohidrats, lípids, aminoàcids i nucleòtids, i la seva regulació hormonal. Es fa èmfasi en els mecanismes de regulació metabòlica, diferenciant estats de bona alimentació i de dejú, i es discuteixen alteracions bioquímiques presents en patologies metabòliques comunes.

Es pretén que l'alumne assoleixi una comprensió global del metabolisme humà que integri els seus principals mecanismes, funcions i regulació. Aquesta comprensió li haurà de servir de base per poder aprofundir en temes concrets durant la resta dels estudis de grau amb l'ajuda dels llibres de text, en particular en assignatures com Biologia molecular de la cèl·lula, Fisiologia de sistemes, Farmacologia, Bioquímica clínica i Bases biològiques de la patologia. La lectura crítica de la bibliografia i les discussions tutoritzades han de servir per descriure processos moleculars causants de patologies emprant una terminologia bioquímica correcta.

Competències i resultats d'aprenentatge

1741:E01 - Demostrar que es coneixen i es comprenen els processos bàsics de la vida en diversos nivells d'organització: molecular, cel·lular, tissular, d'òrgan, individual i de la població.

1741:E01.38 - Identificar els principis que regeixen les transferències d'electrons i el seu paper en el metabolisme.

1741:E01.39 - Descriure les característiques estructurals i funcionals bàsiques d'aminoàcids, proteïnes, glúcids, lípids i membranes biològiques, nucleòtids i àcids nucleics.

1741:E01.43 - Interpretar els paràmetres que defineixen la unió de lligands a macromolècules.

1741:E01.44 - Descriure correctament les bases estructurals i termodinàmiques de la bioenergètica cel·lular i del transport a través de membranes.

1741:E01.45 - Explicar els principals mecanismes moleculars responsables de transducció de senyals.

1741:E01.46 - Descriure correctament les principals vies metabòliques i els seus mecanismes de control i integració.

1741:E01.47 - Descriure els components de la cadena de transport electrònic, el seu acoblament amb la fosforilació oxidativa i l'obtenció d'energia metabòlica.

1741:E01.50 - Comprendre el metabolisme cel·lular i l'expressió gènica relacionant l'activitat dels diferents compartiments cel·lulars i del seu control per acció d'hormones, neurotransmissors i factors de creixement.

1741:E02 - Utilitzar els coneixements propis per a descriure problemes biomèdics, en relació amb les causes, els mecanismes i els tractaments.

1741:E02.13 - Definir les alteracions de l'equilibri redox cel·lular i estrès oxidatiu provocat per radicals lliures.

1741:E02.14 - Inferir correlacions fisiològiques i clíniques del metabolisme intermediari en casos de dejuni, fatiga muscular, diabetis i càncer.

1741:E03 - Demostrar que es coneixen i es comprenen conceptual i experimentalment les bases moleculars i cel·lulars rellevants en patologies humanes i animals.

1741:E03.16 - Identificar les principals alteracions del metabolisme de glúcids, lípids, aminoàcids i nucleòtids, i les seves implicacions patològiques.

1741:E03.18 - Identificar processos moleculars que puguin ser causa o conseqüència de processos patològics.

1741:E05 - Demostrar que es coneixen els conceptes i el llenguatge de les ciències biomèdiques com cal per a seguir adequadament la bibliografia biomèdica.

1741:E05.06 - Utilitzar correctament la terminologia bioquímica i els seus llibres de text i consulta.

1741:E08 - Llegir i criticar articles científics originals i de revisió en el camp de la biomedicina, i ser capaç d'avaluar i escollir les descripcions metodològiques adequades per al treball de laboratori biomèdic.

1741:E08.05 - Comprendre i criticar articles científics de bioquímica

1741:G01 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

1741:G01.00 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

1741:T01 - Treballar com a part d'un grup juntament amb altres professionals, comprendre'n els punts de vista i cooperar-hi de forma constructiva.

1741:T01.00 - Treballar com a part d'un grup juntament amb altres professionals, comprendre'n els punts de vista i cooperar-hi de forma constructiva.

1741:T03 - Identificar i comprendre els continus avenços i reptes en la investigació.

1741:T03.00 - Identificar i comprendre els continus avenços i reptes en la investigació.

1741:T04 - Desenvolupar habilitats d'autoaprenentatge i motivació per continuar la seva formació en el nivell de postgrau.

1741:T04.00 - Desenvolupar habilitats d'autoaprenentatge i motivació per continuar la seva formació en el nivell de postgrau.

Continguts

Tema 1. Introducció al metabolisme.

Bioenergètica. Mecanismes moleculars de la comunicació intercel·lular. Interacció entre hormona i receptor. Principals vies de senyalització intracel·lular. Control del metabolisme energètic.

Tema 2. Fase comuna del metabolisme oxidatiu.

Metabolisme energètic mitocondrial. Cicle dels àcids tricarboxílics. Transferències d'electrons. Síntesi d'ATP. Radicals lliures.

Tema 3. Estructura i metabolisme dels hidrats de carboni.

Característiques, origen i funció dels carbohidrats. Digestió i absorció de carbohidrats. Glucòlisi.

Gluconeogènesi. Metabolisme del glucògen. Ruta de les pentoses fosfat. Alteracions comunes en la regulació del metabolisme dels carbohidrats.

Tema 4. Estructura i metabolisme dels lípids.

Reserva energètica. Obtenció d'energia a partir d'àcids grassos. Síntesi d'àcids grassos i triacilglicèrids.

Metabolisme de lípids amb funció estructural. Metabolisme del colesterol. Transport de lípids en sang per lipoproteïnes. Alteracions comunes en la regulació del metabolisme lipídic.

Tema 5. Metabolisme dels compostos nitrogenats.

Metabolisme dels aminoàcids. Cicle de la urea. Metabolisme dels nucleòtids. Derivats d'aminoàcids i nucleòtids.

Tema 6. Integració i control del metabolisme.

Particularitats metabòliques d'alguns teixits. Interrelacions entre els teixits durant el cicle alimentació-dejú.

Interrelacions entre els teixits en diversos estats nutricionals o hormonals. Diabetis. Obesitat. Exercici físic.

Metodologia

La metodologia docent constarà de classes teòriques, de seminaris d'autoaprenentatge tutoritzat on es discutiran casos pràctics i clínics, i de pràctiques de laboratori. El material docent principal per aquestes activitats se subministrarà a través del campus virtual de la UAB.

Les classes teòriques s'impartiran en forma de classes magistrals pel grup sencer, en les quals els professors comentaran també el material disponible per les altres activitats, incloent materials per l'autoaprenentatge.

En acabar cada tema, els alumnes seran tutoritzats en grups més reduïts per discutir casos d'aplicació pràctica o clínica. Aquesta activitat s'anomenarà "Seminaris d'autoaprenentatge tutoritzat" ja que els alumnes disposaran d'un guió amb preguntes que hauran de resoldre prèviament a la classe, on les discutiran amb els seus companys fent el tutor de moderador.

Les pràctiques de laboratori constaran d'un guió i d'un llistat de preguntes que els alumnes hauran de resoldre amb posterioritat a la pràctica

Adicionalment els alumnes podran disposar de tutories específiques

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
"Seminaris d'autoaprenentatge tutoritzat" d'exposició de casos pràctics o clínics	17	0.68	1741:E01.38 , 1741:E01.44 , 1741:E01.46 , 1741:E01.50 , 1741:E02.14 , 1741:E03.18 , 1741:T04.00 , 1741:T03.00 , 1741:T01.00 , 1741:G01.00 , 1741:E08.05 , 1741:E05.06 , 1741:E03.16 , 1741:E02.13 , 1741:E01.47 , 1741:E01.45 , 1741:E01.43 , 1741:E01.39
Classes teòriques	27	1.08	1741:E01.38 , 1741:E01.39 , 1741:E01.44 , 1741:E01.46 , 1741:E01.50 , 1741:E02.14 , 1741:E03.16 , 1741:E02.13 , 1741:E01.47 , 1741:E01.45
Practiques de laboratori	7	0.28	1741:E02.14 , 1741:T01.00 , 1741:T03.00 , 1741:T04.00
Tipus: Supervisades			

Preparació de casos pràctics o clínics	17	0.68	1741:E01.38 , 1741:E01.44 , 1741:E01.46 , 1741:E01.50 , 1741:E02.14 , 1741:E03.18 , 1741:T04.00 , 1741:T03.00 , 1741:T01.00 , 1741:G01.00 , 1741:E08.05 , 1741:E05.06 , 1741:E03.16 , 1741:E02.13 , 1741:E01.47 , 1741:E01.45 , 1741:E01.43 , 1741:E01.39
Tutories	6	0.24	1741:E01.38 , 1741:E01.47 , 1741:E02.13 , 1741:T04.00 , 1741:T03.00 , 1741:T01.00 , 1741:G01.00 , 1741:E08.05 , 1741:E05.06 , 1741:E03.18 , 1741:E03.16 , 1741:E02.14 , 1741:E01.50 , 1741:E01.46 , 1741:E01.39 , 1741:E01.43 , 1741:E01.45 , 1741:E01.44
Tipus: Autònomes			
Estudi personal	70	2.8	1741:E01.38 , 1741:T04.00 , 1741:T03.00 , 1741:T01.00 , 1741:G01.00 , 1741:E08.05 , 1741:E05.06 , 1741:E03.18 , 1741:E03.16 , 1741:E02.14 , 1741:E02.13 , 1741:E01.50 , 1741:E01.43 , 1741:E01.44 , 1741:E01.45 , 1741:E01.47 , 1741:E01.46 , 1741:E01.39

Avaluació

L'alumne s'examinarà obligatòriament d'un examen final, i disposarà d'exercicis voluntaris d'avaluació continuada. La nota de l'examen final suposarà entre el 50 % i el 100% de la nota de l'assignatura, quedant fixat aquest percentatge en funció de la superació que l'alumne hagi aconseguit prèviament als exercicis d'avaluació continuada (veure Càlcul de les notes). Les avaluacions podran contenir preguntes relatives a totes les activitats dutes a terme a l'assignatura. El "no presentat" reflectirà la no assistència a l'examen final obligatori.

FORMAT DE LES AVALUACIONS: Els exercicis d'avaluació continuada es realitzaran durant el curs en horari de Seminaris d'autoaprenentatge tutoritzat i la data prevista per l'examen parcial. L'avaluació es farà principalment mitjançant proves escrites destinades a reflectir l'assoliment de competències, a més del reconeixement de conceptes mitjançant tests multiresposta. Tanmateix es podrà avaluar activitats orals i d'exposició i la participació activa de l'alumne en les activitats de l'assignatura. El format de l'examen final constarà de preguntes de test i preguntes escrites. Les preguntes de test seràn de 4 opcions, podent haver-hi 1, 2 o 3 opcions certes. Les penalitzacions per marcar una opció incorrecta variaran en funció de quantes opcions correctes hi hagi a la mateixa pregunta (format "multiresposta parcial"). Les preguntes escrites tindran un espai limitat per contestar. Respostes escrites que demostrin manca de coneixement exigible podran justificar una disminució de la nota.

REQUISITS PER APROVAR: Per aprovar l'assignatura caldrà que la nota final de l'assignatura sigui igual o superior a 5 sobre 10. Serà també imprescindible obtenir almenys 4 sobre 10 punts a l'examen final. Per que un exercici d'avaluació continuada punteï, caldrà que la nota obtinguda en l'esmentat exercici sigui igual o superior a 6 sobre 10.

CÀLCUL DE LES NOTES: A fi de que l'avaluació continuada sigui voluntària i serveixi d'estímul a l'estudi, les notes obtingudes per cada alumne en aquests exercicis s'utilitzaran de forma que només permetin augmentar la nota final. S'utilitzarà el següent càlcul:

Nota avaluació continuada = (Suma de notes obtingudes / puntuació màxima possible) x 5

D'aquesta manera la nota de l'avaluació continuada estarà compresa entre 0 i 5 punts respecte els 10 punts possibles de la nota de l'assignatura, suposant com a màxim 50% d'aquesta. El % restant de la nota de l'assignatura s'obté ponderant la nota de l'examen final de forma personalitzada per cada alumne, segons el seu valor màxim possible (que serà = 10 - nota avaluació continuada). Així doncs la nota de l'assignatura s'obté de la següent fórmula:

Nota assignatura = Nota avaluació continuada + [Nota examen final x (10-Nota avaluació continuada) /10]

D'aquesta manera l'avaluació continuada només permet augmentar la nota obtinguda a l'examen final. Els

alumnes que no realitzin o no superin cap exercici d'avaluació continuada tindran com a nota de l'assignatura la mateixa nota de l'examen final. Previ consens del professorat de l'assignatura, podrà variar-se el pes relatiu de l'examen final i de l'avaluació continuada, atenent casos particulars.

PROVA DE RECUPERACIÓ: El mateix dia assignat per a la revisió de l'examen final, i un cop acabada aquesta revisió, tindrà lloc una prova de recuperació que tindrà per objectiu reevaluar la nota dels alumnes que hagin suspès l'assignatura. Els alumnes suspesos podran sotmetre's voluntàriament a aquesta prova, la nota de la qual substituirà a l'obtinguda a l'examen final i serà inapelable.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació continuada de casos pràctics i clínics feta als seminaris d'autoaprenentatge tutoritzat i en data de l'examen parcial	En funció de l'èxit de l'alumne, fins un valor màxim del 50% de l'assignatura	3	0.12	1741:E01.38 , 1741:E01.39 , 1741:E01.44 , 1741:E01.43 , 1741:E01.47 , 1741:E02.13 , 1741:E03.16 , 1741:E05.06 , 1741:G01.00 , 1741:T04.00 , 1741:T03.00 , 1741:T01.00 , 1741:E08.05 , 1741:E03.18 , 1741:E02.14 , 1741:E01.50 , 1741:E01.46 , 1741:E01.45
Examen final	Depen del resultat de l'avaluació continuada, amb un valor mínim del 50% de l'assignatura	3	0.12	1741:E01.38 , 1741:E01.39 , 1741:E01.43 , 1741:E01.45 , 1741:E01.47 , 1741:E02.13 , 1741:E03.16 , 1741:E05.06 , 1741:G01.00 , 1741:E08.05 , 1741:E03.18 , 1741:E02.14 , 1741:E01.50 , 1741:E01.46 , 1741:E01.44

Bibliografia

LEHNINGER. PRINCIPIOS DE BIOQUIMICA. Nelson D.L., Cox M.M. Ed. Omega, 4ª ed. 2006

BIOQUIMICA. LIBRO DE TEXTO CON APLICACIONES CLINICAS. Devlin T.M. Vols I i II. Ed. Reverté, 4ª ed. 2004

BIOQUIMICA. Stryer L., Berg J.M., Tymoczko J.L. Ed. Reverté, 6ª ed. 2007

BIOQUÍMICA MÉDICA. Baynes J.W., Dominiczak M.H. Elsevier, 2ª ed. 2006

BIOQUIMICA. Mathews C.K., Van Holde K.E., Ahern K. G. Addison-Wesley, 3ª ed. 2002

FUNDAMENTOS DE BIOQUÍMICA. Voet D., Voet J.G., Pratt C.W. Ed. Panamericana, 2ª ed. 2006

BIOQUIMICA. TEXTO Y ATLAS. Koolman J., Röhm K.H. Ed. Médica Panamericana, 3ª ed. 2004

BIOQUIMICA. LA BASE MOLECULAR DE LA VIDA. McKee T., McKee J. McGraw-Hill, 3ª ed. 2003